

**UMUT KEDİKLİ-GÖKHAN TELATAR, DER., BÖLGESEL
GÜVENLİK SORUNLARI EKSENİNDE TÜRKİYE, NOBEL
YAYINCILIK, ANKARA 2021, 418 S.***

*Umut Kedikli-Gökhan Telatar, eds., Türkiye on the Axis of Regional Security
Issues, Nobel Publishing, Ankara 2021, 418 pgs.*

Muhammed Nurullah KETKANLI**

Umut Kedikli ve Gökhan Telatar editörlüğünde yayımlanan eser, Türkiye'nin komşu olduğu bölgelerdeki güncel sorunları ve krizleri, Türkiye'ye etkileri ve Türkiye'nin sorunlara yaklaşımı bağlamında ele alarak mevcut riskleri ve fırsatları analiz etmeyi amaçlamaktadır. Eser Karadeniz Havzası ve Kafkasya, Ortadoğu ve Akdeniz Havzası olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Bu üç bölümde alanında uzman, on bir üniversiteden, eserin editörleri de

dahil olmak üzere on sekiz akademisyenin yazdığı on altı çalışma yer almaktadır.

Ali Balcı'nın "Bir Güvenlik Sorunu Olarak Yönetici Elitin Bekası: 2010 Sonrası Türkiye'nin ABD ve Rusya ile İlişkilerini Açıklamak" adlı çalışması Türkiye'nin dış politikasında yaşanan değişimi Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti) iktidarının kendisini koruma, hayatta kalma perspektifinden ele alarak konuya farklı bir bakış açısı getirmektedir. Ayrıca Rusya ve

---

* **Geliş Tarihi:** 22.02.2022

Kabul Tarihi: 15.12.2022

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi,
e-posta: muhammednurullahketkanli@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6728-8470.

Türkiye'nin de bölgede çatışan çıkarları olduğuna değinen Balcı iki ülkenin ilişkilerinin gelişmesinde bu sorunların "kompartımanlaştırma" yöntemi ile aşıldığını belirtmektedir.

İkinci çalışma "Rusya-Batı Rekabeti Ekseninde Rus Müdahaleciliği: Ukrayna Krizi, Bölgesel Yansımaları ve Kriz Karşısında Türkiye'nin Tutumu" başlıklı Yusuf Yıldırım'a ait çalışmadır. Yıldırım burada John J. Mearsheimer'ın saldırgan realizm teorisine atıf yaparak Rusya'nın güvenlik endişeleri bağlamında küresel hegemon olması gerektiğine inandığına değinmiştir. Rusya ile ilişkilerde Türkiye'nin neorealist kuram çerçevesinde pragmatist ve oportünist eksenli yaklaşımlar geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır.

Marziye Memmedli'nin "Enerji Savaşlarında Kafkasya Jeopolitiği" adlı çalışması 19. ve 20. Yüzyılda Kafkasya ve Hazar Havzası'nda keşfedilen enerji kaynaklarının taşınması ve dünya pazarına açılmasının bölge ve bölge dışı aktörlerin politikalarını ne yönde etkilediğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Memmedli, konu bağlamında Rusya, AB, ABD ve İran'ın Kafkasya'ya yaklaşımlarında hangi konuları öne çıkardıklarını açıklamıştır. Ayrıca Türkiye'nin Rusya aleyhine politikalar yürütmesi ve yumuşak güç politikası ele alınmıştır.

Ali Samir Merdan "Türkiye'nin Artan Bölgesel Etkinliğinin Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'na Yansıması" adlı çalışmasında Türkiye'nin bölgedeki artan etkinliğini 27 Eylül 2020-10 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleşen II. Dağlık Karabağ Savaşı/Kırk Dört Gün Savaşı bağlamında analiz etmektedir. Türk Dış Politikası'nın 2020 yılındaki en büyük başarısının II. Dağlık Karabağ Savaşı'nda alınan zafer olduğunu vurgulamıştır.

Bülent Sarper Ağır ve Orçun Mutlu'nun "Balkanlar'da Yumuşak Güvenlik Sorunları ve Türkiye" adlı çalışmaları Soğuk Savaş sonrası dönemde bölgede yaşanan etnik çatışmalar, ekonomik sorunlar, yolsuzluk, göç, ateşli ve hafif silahların yaygınlaşmasının neden olduğu tehdidi bölge ülkeleri

**UMUT KEDİKLİ-GÖKHAN TELATAR, DER., BÖLGESEL GÜVENLİK
SORUNLARI EKSENİNDE TÜRKİYE, NOBEL YAYINCILIK, ANKARA
2021, 418 S.**

ve Türkiye açısından incelemekte ve Türkiye'nin rolünü analiz etmektedir. Ağır ve Mutlu, Türkiye'nin ikili anlaşmalar, bölgesel iş birliği ve uluslararası örgütler aracılığı ile bölge ülkelerine destek verdiğini belirtmektedir. Türkiye konumu ve tecrübesi dolayısı ile bu sorunlarla baş etmede bölge ülkeleri için önemli bir ortak olmaktadır.

Gökhan Telatar'ın "Orta Doğu'da Bir Bölgesel Güç Olarak Türkiye" adlı çalışması Soğuk Savaş sonrası blok mücadelesinin yerini bölgesel güç ve çıkar mücadelesine bırakması ile Türkiye'nin daha otonom bir politika izleme fırsatı bulmasını, Ortadoğu politikasında artan önemi ve iş birliklerini, uluslararası politikaya yön verme kapasitesini incelemektedir. Telatar, bölge ilişkileri ve mevcut sorunlar göz önüne alınarak bölge siyasetine aktif olarak katılımın bir zorunluluk fakat liderlik iddiasının bir tercih olduğunu belirtmektedir.

Sadat Demirci'nin "Küresel Çerçeve de Suriye İç Savaşı'nın Gelişim Aşamaları ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkisi" başlıklı çalışması iç savaşın nedenleri, çatışmanın tarafları, mülteci sorunu, iç savaşın vekalet savaşına dönüşmesi açıklamıştır. Yaşanan süreçte farklı motivasyonlara ve amaçlara sahip terör örgütlerinin ortaya çıkarak bölge ve bölge dışı ülkelere tehdit oluşturmasını ve Türkiye'ye etkilerine değinilmiştir. Demirci, Türkiye'nin askeri operasyonlarına uluslararası toplumun karşı çıkmasına ve suçlamalarına da değinerek Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye'deki varlığının Türkiye'nin güvenliğinde önemli olduğunu belirtmiştir.

Fatma Taşdemir'in "İsrail'in Ulusal Güvenlik Sorunları ve Uluslararası Hukuk" başlıklı çalışması Orta Doğu'daki birçok sorunun kaynağı olan Arap-İsrail çatışmaları ve Filistin sorununu İsrail'in güvenlik endişeleri bağlamında uluslararası hukuk çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Hibrit örgütlerin ortaya çıkması ve yaşanan değişimler İsrail'in geleneksel Arap Devletlerinin saldırılarına hazır olma stratejisinin devlet dışı silahlı aktörlerin de hesaba katılarak çok boyutlu bir güvenlik yaklaşımına evrildiği belirtilmiştir.

Fatma Taşdemir'in "Güncel Gelişmeler Işığında İsrail'in Güvenliğine Yönelik Tehdit ve Fırsatların Türkiye'nin Ulusal Güvenliği Üzerine Tehdit ve Yansımaları" adlı çalışması Ortadoğu'daki politikaların belirlenmesinde önemli bir aktör olan İsrail'in Türkiye açısından öneminin analiz edilmesini amaçlamaktadır. İki ülke arasında Filistin'in geleceği başta olmak üzere bölgede yaşanan çatışmalar, komşular ile ilişkiler ve Doğu Akdeniz meselesi gibi çok geniş bir yelpazede problemlere değinilmiştir. Bu bakımdan Taşdemir Türkiye'nin çıkarlarının korunabilmesi için rasyonalite ve pragmatizm ekseninde dış ilişkiler kurulmasını tavsiye etmektedir.

Yeşim Aydın ve Ayça Eminoğlu'nun "Bölgesel Tehdit veya İstikrar unsuru Olarak İran" adlı çalışmaları 1979'dan itibaren Ortadoğu bölgesinde etkisini arttıran İran'ın bölgedeki hedeflerini gerçekleştirmede araç olarak kullandığı nükleer çalışmalar, Sünni – Şii ayrımı ve vekalet savaşlarının bölge barış ve istikrarını bozucu niteliği açıklanmıştır. Aydın ve Eminoğlu, İran'ın Batı ile olan geriliminin Türkiye'ye bazı fırsatlar verse de olası kötü sonuçları da barındırdığını, bu nedenle Türkiye'nin ilişkilerinde en fazla faydayı alacak şekilde hareket etmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

Aydın Erdoğan'ın "Irak'ta Siyasal Denge(sizlik) ve Komşu Devletlere Yansımaları" adlı çalışması 2003'teki ABD'nin Irak'a müdahalesi sonrasında temel almakla beraber önceki yaşananları da açıklamakta, ülkedeki siyasal dengesizliğin bölge ülkeleri ve Türkiye'ye etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Erdoğan ayrıca diğer devletlere olan etkileri de belirterek çalışmasında geniş bir perspektif sunmakta, Türkiye'nin bu konuya yaklaşımında dikkat edilmesi gerekenleri bu bağlamda belirtmektedir.

Vahit Guntay'ın "Uluslararası Terörizmin Faaliyet Alanı Olarak Orta Doğu: Türkiye Örneği" adlı çalışması bölge özelinde terörizmi anlamaya yönelik bir araştırma olmakta ve Türkiye perspektifinden bir bakış açısı oluşturmayı amaçlamaktadır. Guntay, çalışmasında yıllardır bölgede

süregelen istikrarsızlık, güvensizlik ve çatışma ortamının bu bölgede dünyaya gelen ve yetişen insanlar üzerindeki etkisinin birçok travmaya yol açtığına, umutsuzluğa sebep olduğuna değinmiştir.

Umut Kedikli'nin "2011 Devrimi ve Sonrası Libya'daki Gelişmeler ve Türkiye'nin Tutumu" başlıklı çalışmasında Arap Baharı'nın etkisi ile Kaddafi yönetimine karşı Libya'da başlayan isyan hareketi iç ve dış dinamikleri ile Türkiye'ye yönelik risk ve fırsatlar incelenmektedir. Libya'ya yapılan askeri müdahalede "insani müdahale" ve "koruma sorumluluğu" kavramlarının kullanılmasında Kedikli, ülkelerin çıkar çatışmalarını belirterek benzer kararların alınmadığını, kararın Libya müdahalesinde bir kılıf olarak kullanıldığını belirtmiştir. Türkiye'nin bölgede çıkarlarının korunmasında İtalya-Fransa anlaşmazlığının kullanılabileceğini belirten Kedikli, Libya ile imzalanan "Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Muhtıra'nın" da önemine değinmiş ve kazanımlarını açıklamıştır.

Serkan Ünal "Mısır'da Arap Baharı ve Fabrika Ayarlarına Dönüş" adlı çalışmasında Mısır'da devrimi sona erdiren süreci incelemekte ve 1952'deki Hür Subaylar darbesine atıf yaparak bunu fabrika ayarlarına dönüş olarak adlandırmaktadır. Ünal, Türkiye'nin çıkarlarına yönelik Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki artan tehditlere dikkat çekerek dış politikada Mısır'ın dikkate alınması gerektiğini vurgulamış ve bu şekilde özellikle Doğu Akdeniz'de Türkiye'ye karşı oluşan GKRY, Yunanistan, İsrail, Mısır bloğunun kırılabilceği tavsiyesinde bulunmuştur.

Ekrem Yaşar Akçay ve Halil Emre Deniz'in "Uluslararası Göç Koridorunda Akdeniz Havzası ve Türkiye" başlıklı çalışmaları tarih boyunca bulundurduğu stratejik su yolları ve son yıllarda bulunan enerji kaynakları ile önemi daha da artan Akdeniz Havzası'nın düzensiz göç sorunu, bunun bölge ve bölge dışına etkileri ile göç sürecindeki yerinin analiz edilmesi ile Türkiye üzerindeki etkileri ve barındırdığı avantaj ve dezavantajların

açıklanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda göçün nedenleri, güzergahlar ve meydana gelen olumsuz durumlar açıklanmış, AB'nin kendi güvenliğini öne çıkaran politikalar izlediğini belirtilmiştir.

Caner Kalaycı'nın "Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarının Paylaşım Mücadelesi" adlı çalışması Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarının paylaşımında yaşanan mücadelenin bölgesel ve küresel düzeyde nasıl ortaya çıktığı ve gelişmelerin seyrinin, konuya dahil olan aktörlerin hedeflerinin ve bu çok katmanlı mücadelenin Türkiye'ye etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kalaycı, Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığının önemine dikkat çekmekte, Mısır'ın askeri kapasitesinin dikkate alınıp diplomatik temaslar ile ilişkilerin geliştirilmesi ve İsrail'in ikna edilmesinin önemini belirtmektedir. Ayrıca AB ile ortak çıkarlar azami kazanımlar doğrultusunda bir yaklaşım geliştirilerek Türkiye-Avrupa enerji transferi üzerinden çıkarlarını korumasını sağlayacak hamlelere imkân bulabileceğini belirtmektedir.

Sonuç olarak Bölgesel Güvenlik Sorunları Ekseninde Türkiye adlı eser Türkiye'nin karşı karşıya olduğu dış politikadaki güncel sorunları çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde ele almakta ve derinlemesine incelemektedir. Kitap, sorunların güncelliği ve önemleri bağlamında literatüre önemli bir katkı yapmaktadır. Daha önceden de benzer çalışmalar yapılmış olmasına rağmen Türkiye'nin bölgesindeki değişimlerin hızı ve bu doğrultuda hızla değişen parametreler daha önceden yapılmış benzer eserlerin günümüzde karşılaşılan sorunlar göz önüne alındığında eskimelerine sebep olmuş, bu da çalışmanın değerini arttırmıştır. Ele aldığı konularda sorunların kökenlerinin ve tarihsel gelişimlerinin de işlenmesi, okurlara geniş bir perspektif sunulması açısından oldukça katkı sağlayıcı olmuş, sorunların yalnız Türkiye açısından değil bölgesel ve küresel aktörlere etkileri ve onların yaklaşımları bakımından da ele alınmaları çok boyutlu bir projeksiyon ortaya konulmasına katkı vermiştir.

**UMUT KEDİKLİ-GÖKHAN TELATAR, DER., BÖLGESEL GÜVENLİK
SORUNLARI EKSENİNDE TÜRKİYE, NOBEL YAYINCILIK, ANKARA
2021, 418 S.**

Eserdeki çalışmaların sorunlara ve krizlere yaklaşımı mevcut politikaların eleştirilmesi yönünde olmayıp onların çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde incelenerek Türkiye'nin stratejisinin nasıl olması gerektiğine dair dış politika karar alıcılarına tavsiye niteliğinde olmaktadır. Bu da eserin objektifliğini öne çıkaran en önemli unsurlardan olmaktadır. Bu nedenle Bölgesel Güvenlik Sorunları Ekseninde Türkiye adlı bu çalışma alan ile ilgilenen herkes için önemli ve kapsamlı bir çalışma olmakta ve literatüre önemli katkılar sunmaktadır.